

30.

Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri

Hazırlayanlar

Bahtiyar Makarođlu

İpek Pınar Bekar

Elif Arıca Akkök

2017

Dilbilim Derneği Yayınları · Ankara

30. ULUSAL DİLBİLİM KURULTAYI BİLDİRİLERİ

Yayın Hakları © Dilbilim Derneği Yayınları

Basım Tarihi: Mart, 2017

Yayınevi Sertifika No: 35178

ISBN: 978-605-67299-0-4

Dilbilim Derneği tarafından Tarcan Matbaacılık'a 500 adet bastırılmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan hiç bir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Baskı Yeri:

Tarcan Matbaacılık

Zübeyde Hanım Mahallesi, Samyeli Sk., 06070

Altındağ/Ankara

Matbaa Sertifika No: 25744

Tel: (+90) 312 384 34 35

30. Ulusal Dilbilim Kurultayı

Ankara Üniversitesi ve Dilbilim Derneği'nin ortaklaşa düzenlediği 30. Ulusal Dilbilim Kurultayı, 13-14 Mayıs 2016 tarihleri arasında Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde gerçekleştirilmiştir.

30. Ulusal Dilbilim Kurultayı

Bilimsel Danışma Kurulu

Prof.Dr.	Aslı Göksel	Boğaziçi Üniversitesi
Prof.Dr.	Ayşe Kıran	Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr.	Cem Bozşahin	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof.Dr.	Deniz Zeyrek-Bozşahin	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof.Dr.	Dilek Peçenek	Ankara Üniversitesi
Prof.Dr.	Eser Taylan	Boğaziçi Üniversitesi
Prof.Dr.	Firdevs Karahan	Sakarya Üniversitesi
Prof.Dr.	Gülsün Leyla Uzun	Ankara Üniversitesi
Prof.Dr.	Gürkan Doğan	Ardahan Üniversitesi
Prof.Dr.	Hatice Çubukçu	Çukurova Üniversitesi
Prof.Dr.	Hatice Sofu	Çukurova Üniversitesi
Prof.Dr.	Hülya Özcan	Anadolu Üniversitesi
Prof.Dr.	Işıl Açıkalın	Anadolu Üniversitesi
Prof.Dr.	Işıl Özyıldırım	Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr.	İclal Ergenç	Ankara Üniversitesi
Prof.Dr.	İlknur Keçik	Anadolu Üniversitesi
Prof.Dr.	Lütfiye Oktar	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Prof.Dr.	Mustafa Aksan	Mersin Üniversitesi
Prof.Dr.	Nadir Engin Uzun	Okan Üniversitesi
Prof.Dr.	Nalan Büyükkantarcıoğlu	Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr.	Neslihan Yetkiner	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Prof.Dr.	Özgür Aydın	Ankara Üniversitesi
Prof.Dr.	Seda Gökmen	Ankara Üniversitesi
Prof.Dr.	Selçuk İşsever	Ankara Üniversitesi
Prof.Dr.	Sumru Özsoy	Boğaziçi Üniversitesi
Prof.Dr.	Ümit Deniz Turan	Anadolu Üniversitesi
Prof.Dr.	Yasemin Bayyurt	Boğaziçi Üniversitesi
Prof.Dr.	Yeşim Aksan	Mersin Üniversitesi
Prof.Dr.	Zülal Balpınar	Anadolu Üniversitesi
Doç.Dr.	Aygül Uçar	Mersin Üniversitesi
Doç.Dr.	Balkız Öztürk	Boğaziçi Üniversitesi
Doç.Dr.	Bekir Savaş	Kocaeli Üniversitesi
Doç.Dr.	Belma Haznedar	Boğaziçi Üniversitesi
Doç.Dr.	Cem Can	Çukurova Üniversitesi
Doç.Dr.	Çiğdem Sağın-Şimşek	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Doç.Dr.	Çiler Hatipoğlu	Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Doç.Dr.	Didar Akar	Boğaziçi Üniversitesi
Doç.Dr.	Emine Yayar	Hacettepe Üniversitesi
Doç.Dr.	Mine Nakipoğlu	Boğaziçi Üniversitesi
Doç.Dr.	Nalan Kızıltan	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç.Dr.	Selma Elyıldırım	Gazi Üniversitesi
Doç.Dr.	Zeynep Erk-Emeksiz	Anadolu Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Aysun Kunduracı	Yeditepe Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Başak Ümit Bozkurt	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Cem Keskin	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Demet Gül	Mersin Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Derya Duman	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Dilek Fidan	Kocaeli Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Elçin Esmer	Mersin Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Elif Arıca-Akkök	Ankara Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Engin Arık	İstanbul Medipol Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Filiz Çetintaş-Yıldırım	Mersin Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Hale Işık-Güler	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Mehmet AYGÜNEŞ	İstanbul Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Nihan Ketrez	İstanbul Bilgi Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Özgün Koşaner	Dokuz Eylül Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Özlem Kurtoğlu-Zorlu	Mersin Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Pınar İbe-Akcan	Mersin Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Sevgi Çıkrıkçı	Essen Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Sıla Ay	Ankara Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Soner Akşehirli	Ege Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Songül Ercan	Dokuz Eylül Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Zeynep AÇAN AYDIN	Hacettepe Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr.	Zeynep Doyuran	Hacettepe Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

DAVETLİ KONUŞMACILAR

Çocuklukta Dil ve İletişim Gelişimi: Anlatı Becerileri.....	9
<i>Aylin Küntay</i>	
Dilin Sinirsel Temelleri.....	17
<i>Erhan Nalçacı</i>	

YUVARLAK MASA

Bilimsel Metinlerde Kullanılan Çok-Sözcüklü Birimlerin Yapısal ve İşlevsel Özellikleri.....	27
<i>İpek Yıldız</i>	
Biçimbirim Dizilerinin Farklı Metin Türlerindeki Görünümleri.....	35
<i>Yeşim Aksan ve Ümit Mersinli</i>	
-sA bile: Türkçede Sözcüklerarası Örüntüler.....	43
<i>Mustafa Aksan ve Umut Ufuk Demirhan</i>	

BİLDİRİLER

Korku Kültürü İle İlgili Türkçe Sözcüklerin Derlem Temelli İncelenmesi.....	53
<i>Özlem Kurtoğlu Zorlu</i>	
Türkçede Yer, Yönelim ve Hareket Tarzının Kodlanması.....	61
<i>Engin Arık</i>	
Türkçe Deyimlerde Göz Sözcüğünün Kavramsallaştırılması.....	69
<i>Melike Baş</i>	
Türkçe Sosyal Bilimler Metinlerindeki Savlarda Kullanılan Kavramsal Metaforlar.....	77
<i>Eliif Arıca- Akkök ve Gülsün Leyla Uzun</i>	
Fonolojik Farkındalık ve Sözcük Bilgisinin Yazma Becerisi Üzerindeki Etkisi.....	85
<i>Ecehan Sönmez, Belma Haznedar ve Nalan Babür</i>	
Seçim Propaganda Konuşmalarının Söylemsel Stratejiler Çerçevesinde İncelenmesi.....	93
<i>Kübra Karaca</i>	
Siyasi Söylemlerde Canlı Bir Varlık Olarak Türkiye.....	103
<i>Esrannur Efeoğlu ve Hale Işık-Güler</i>	
Tek Heceli Türkçe Sözcüklerin Üç Boyutlu Analizi: “Ses-görselleri” ya da “Sesin haritası”...	111
<i>Yusuf Kemal Kemaloğlu ve Güven Mengü</i>	
Kaçınsama ve Vurgulayıcı Dilsel Ögeler.....	119
<i>Elçin Esmer</i>	
Türkçe Söylem Yapısında Boş Nesne.....	125
<i>Aytaç Çeltek ve Lütfiye Oktar</i>	
Türkçede Olumsuz Zayıf Bilgisel Kiplik Yapılarının Edinimi.....	133
<i>Melike Hendek</i>	

Türkçe Bileşik Sözcüklerin Biçimbirimsel Olarak İşlenmesi.....	139
<i>Serkan Uygun ve Ayşe Gürel</i>	
Türkçede [gibi + Öznesiz Yüklem] Yapıları.....	147
<i>Halil İskender ve Tacettin Turgay</i>	
Değerlendirme Kuramı Açısından Yaş Kimliği.....	155
<i>Nazlı Baykal</i>	
Yabancı Dil Öğretimi Kitaplarında Eşdizimli Sözcüklerin Sunumu.....	163
<i>Meltem Ayabakan ve Nursel Tan Elmas</i>	
Ortaokul Öğrencilerinin Ürettikleri Tartışmacı Metinlerde Bağdaşıklık, Tutarlılık.....	169
<i>Seda Gülsüm Gökmen ve Nilay Çağlayan Dilber</i>	
İkinci Dil Olarak İngilizcede İlgili Tümceciklerini İliştirme Tercihleri.....	179
<i>Tuğba Aydın Yıldız ve Filiz Çele</i>	
Eşdizimliliklerde Seçim Sınırlamaları.....	187
<i>Selma Elyıldırım</i>	
Deneyimin Soyut ve Somut Kelimelerin İşlenmesindeki Etkisinin Araştırılması.....	195
<i>Selgün Yüceil ve Didem Gökçay</i>	
Çanakkale Savaş Cephesinden Gönderilen Türk Asker Mektupları.....	203
<i>Nalan Kızıltan</i>	
Türkçede Üye Yapısı ve Durum Eklerinin Edinimi.....	211
<i>Mine Nakipoğlu, Begüm Avar ve Melike Hendek</i>	
Türkçede Ad-Eylem Eşdizimliliği İçin İstatistiksel ve Anlamsal Ölçütler.....	219
<i>Özlem Aksu Kurtoğlu</i>	
Türkçede Özne ve Nesne Ortaçlarının İşlenmesinde Bağlamın Etkisi.....	227
<i>Emine Yarar ve Burcu Karaduman</i>	
Türkçede Eylem-Sonu Konumunda Odağın OİP Açısından İncelenmesi.....	233
<i>İpek Pınar Bekâr</i>	
Bebeklere Yöneltilen Dil Kullanımlarında Çift-Biçimli (Dimorphous) İfadeler.....	241
<i>Filiz Çetintaş Yıldırım</i>	
Türkçe Tümce Vurgusuna İlişkin Gözlemler: Bir Çekirdek Vurgusu Kuralı İncelemesi.....	249
<i>Fatoş Eren-Özdemir ve Ahmet Bilal Özdemir</i>	
Türkiye’de Tehlikedeki Dilleri Yaşatma/Canlandırma Çalışmaları: Nogayca Örneği.....	257
<i>Ülkü Çelik Şavk</i>	
Down Sendromlu Çocuklarda Sözcük Türlerine İlişkin Bir İnceleme.....	265
<i>Hazel Zeynep Kurada, Seda Gökmen, Semra Şahin ve Esra Özcebe</i>	

Türkiye Türkçesi ve Tebriz Azericesi Arasındaki Sesbilimsel Değişimler.....	273
<i>Seyed Hamrad Eshaghi</i>	
Görsel Destekli Dil Girdileri Olarak Reklamlar ve Çizgi Filmler Projesi.....	281
<i>Pınar İbe Akcan ve Umut Ufuk Demirhan</i>	
Eş Kullanım Varsayımına Göre Türkçede Kurallı Karşıt Anlamlılık.....	289
<i>Soner Akşehirli</i>	
Yazar Cinsiyeti Değişkeninde Türkçede Toplumsal Cinsiyet.....	297
<i>Gülcan Çolak</i>	
Sözcük-Dilbilgisi Süreminde Yakın-Anlamlılık.....	307
<i>Fırat Öter ve Ayda Sevin</i>	
Türkçe ve Çağdaş Yunancada Hayvan İsmi İçeren Deyimsel İfadelerde Kültürel Metafor...	315
<i>Merve Koldamca Yılmaz</i>	
Çağdaş Standart Türkiye Türkçesinde Yararlanılan İşaretleyen Verme Durumu.....	323
<i>F. Yelda Şahin</i>	
Star Dust (Yıldız Tozu) Filminin Propp'un Yaklaşımı Çerçevesinde İncelenmesi.....	331
<i>Meltem Merve Konu</i>	
Türkçede Sessiz Okuma Sırasında Bütün: Göz Hareketleri Temelli Bir İnceleme.....	337
<i>İpek Pınar Bekâr, Özgür Aydın, İclâl Ergenç ve Canan Kalaycıoğlu</i>	
Eski Türkçede Çok Anlamlılık ve Bağlam: İşitme Alanı Algı Eylemleri.....	345
<i>Zernep Erk Emeksiz</i>	

Görsel Destekli Dil Girdileri Olarak Reklamlar ve Çizgi Filmler Projesi: Tanıtım ve İlk Bulgular

Pınar İbe Akcan ve Umut Ufuk Demirhan
Mersin Üniversitesi
pinaribe@gmail.com umutufuk@gmail.com

Giriş

Bu çalışmanın amacı, “Görsel Destekli Dil Girdileri Olarak Reklamlar ve Çizgi Filmler Projesi” adlı projeyi tanıtmak ve projenin ilk çıktılarını paylaşmaktır. Çalışmada öncelikle, reklamlar ve çizgi filmlerin dilbilimsel bir çalışma konusu olduğuna ilişkin ön bilgi verilecek, çalışmanın amaçları paylaşılacak ve kısa bir alanyazın özeti sunulacaktır. Ardından oluşturulan veritabanı tanıtılıp, son olarak, süren bu çalışmanın ilk birkaç bulgusu paylaşılacaktır.

Çalışmada, basit bir gözlemlerle yola çıkılmış, dilbilim alanyazınındaki önemli bir eksikliğin farkına varılmış ve bu eksikliğin gidermek üzere küçük çaplı bir veritabanı oluşturmaya karar verilmiştir. Gözlemimiz, bilişsel bir ürün olarak dilin hem edinim hem öğrenme sürecinde bireyin her türlü yolla maruz kaldığı dil verisinden önemli ölçüde etkilendiği önbilgisiyle, çocukların dil edinim sürecinde aldıkları dilsel verinin (özellikle son 30-35 yılda) çok önemli bir bölümünü oluşturan çizgi film ve reklamların dilsel özelliklerinin incelenmesi gereğidir. Çalışmanın temel amacı şu araştırma sorusunu yanıtlayabilmektir: Televizyonda yayınlanan okul öncesi ve sonrası dönem (6 yaş altı ve üzeri) aralığındaki çocuklara yönelik çizgi filmler ve reklamlar çeviriyazıya dökülerek dilbilimsel bakış açısıyla çözümlendiklerinde çocukların dil edinim ve gelişim sürecinde yoğunluklu olarak maruz kaldıkları dilsel girdiye ilişkin örüntüler nelerdir?

1. Alanyazın: Özet

Alanyazında çizgi filmler ve reklamlarla ilgili yapılmış çalışmalara bakılacak olursa çalışmaların, medya etkisi, televizyonun etkisi ve daha özelden, çizgi filmlerin ve reklamların çocuk davranışları üzerindeki etkisinin fiziksel etkiler ve bilişsel etkiler olarak iki büyük grupta incelendiği görülür. Geçmişte bilimsel çalışma konusu olmaya değer görülmeyen çizgi filmler ve reklamlar gibi görsel-işitsel verilerin son yıllarda özellikle içerdikleri olumsuz iletiler bağlamında çocuk psikolojisi alanında sıklıkla ele alındığını görülmektedir (Pugles ve Anderson, 1979; Roedder, 1981; Mitchel, 1995; Dodd, 1999; Middleton ve Vanterpool, 1999; Van Evra, 2004). Dil edinimi sürecinde, özellikle yaş ve girdi faktörlerinin en önemli değişkenler olduğu bilinmektedir (Dominey ve Dodane, 2004; Behrens, 2006; Murphy ve Jones, 2008; Rowe, 2008; Weisleder ve Waxman, 2010). Dil öğretimi açısından bakıldığında ise, son yıllarda anadili ve ikinci/yabancı dil öğretiminde film, çizgi film ve diğer görsel destekli araçlardan geniş ölçüde yararlanıldığı görülmektedir (Fleming, 1964; Doring, 2002). Sonuç olarak, dil edinimi de gelişimi de karmaşık bilişsel bir gelişim sürecinin birer parçasıdır ve bunun bir sonucu olarak dilin bilgisi, yaş ile koşut

biçimde sürekli güncellenmektedir. Taranan ulusal alanyazında okul öncesi ve okul dönemi çocuklara yönelik ders kitapları ve diğer yazılı metinler üzerine birçok çalışma bulunduğu fakat görsel destekli dil girdileri olan çizgi filmler ve reklamlar üzerine dilbilimsel çalışma bulunmadığı görülmüştür (Yaman, 2010; Oruç ve Tecim, 2011; Özatar ve Koç, 2012). Alanyazında, bu projenin oluşmasını güdüleyen ve birçoğu dilsel bakış açısıyla yapılmamış sınırlı sayıda çalışmanın (Barbara, 1993; Bahrani, 2012) bulgularının bize gösterdiği, dil edinimi ve gelişimi sürecinin; kritik sürecin başlangıç ve bitiş noktalarından ve süreci etkileyen diğer değişkenlerden bağımsız olarak, en önemli bileşenlerinden birinin dilsel girdiler olduğu ve dilsel girdilerin doğasına ilişkin yapılacak her tür çalışmanın alana katkı sağlayacağıdır.

2. Veritabanı: Kısa Tanıtım

Veritabanı oluşturmanın ilk aşamasında, veri toplama aracı olarak internetteki açık erişimli web sitelerinden yararlanarak veri tabanını oluşturacak çizgi film ve reklamlara yönelik bir belirleme çalışması yapılmıştır. Bunun için öncelikle, internet üzerinden yalnızca çizgi film yayınlayan televizyon kanalları belirlenmiş, ardından, yine internete yer alan izlenme oranlarını temel alarak, bu kanallardaki izlenme oranı en yüksek çizgi filmler belirlenmiş, ardından yalnızca çizgi film yayınlayan televizyon kanallarındaki çocuklara yönelik reklamlar belirlenmiş (ki bu reklamların çoğunluğunun yiyecek ya da oyuncak reklamları olduğu görülmüştür). Sonraki aşamada, veri evreni üzerinde Maximum Çeşitlilik Örnekleme yöntemiyle birer çizgi film ve reklam örnekleme oluşturularak bu medya etiketlenmiş ve depolanmıştır. Örnekleme çizgi filmler ve reklamlar, hitap ettikleri yaş grubuna ve Türkçe ya da dublaj olmalarına göre ayrıştırılmıştır. Çizgi filmlerin hitap ettikleri yaş grubuna göre ayrıştırılması sorunlu bir durumdur çünkü akıllı işaretler denilen Şekil 1.'de görülen bu işaretler, yayın akışı içinde hem her zaman bulunmamakta hem de buldukları durumlarda yalnızca burada görülen sınırlı bilgileri vermektedirler.

Şekil 1. Akıllı işaretler

Sonraki aşama, sınıflandırılmış örnekleme çizgi film ve reklamların sözlü metinlerin, çeviriyazılarak yazılı metne dönüştürülmesi ve dijital ortama aktarılması olmuştur. Bu aşamada, Tablo 1.'de özellikleri görülen çeviriyazarlar, çeviriyazı işlemini, sözcük başına verilen ücret karşılığında gerçekleştirmişlerdir.

Tablo 1. Çeviriyazarlar

Sayı:	21 çeviriyazar	
Dağılım:	1. sınıf: 12 4. sınıf: 9	
Özellikler:	Meslek:	Üniversite öğrencisi
	Yaş:	19-30
	Cinsiyet:	K:18 E:3
	Anadili:	Türkçe
	Yabancı dil:	İngilizce

Çeviriyazı süreci; bu yazının sınırlarını aşacak biçimde, öncesinde, sırasında ve sonrasında kimi sorunlarla karşılaşılan bir süreç olup, çeviriyazı ölçütleri ve standartları da alanyazında geniş tartışma bulmuştur (O'Connel ve Cowel, 1999; Dressler ve Kreuz, 2000; Zeyrek ve diğ., 2009). Bir çeviriyazı sisteminin olduğu gibi adapte edilerek kullanılması ise çizgi filmler gibi bir dil verisinin çeviriyazımı için birçok yönüyle uygun değildir. Bu nedenle alanyazındaki tüm tartışmaları sentezleyerek ayrı bir dizi ölçütün belirlenmesi ve çeviriyazarların bu ölçütleri kullanmaları konusunda bilgilendirilmesi gerekli olmuştur. Tablo 2.'de örnek kodlama, Tablo 3.'de, çeviriyazarlardan kodlamaları istenen bilgiler yer almaktadır. Görüldüğü gibi kodlamaları beklenen sınırlı bilgi vardır.

Tablo 2. Kodlama

Kod	Bilgi
C1:	Çizgi film
MG:	Minika Go
FC:	Fish and Chips
18:11:	Dakika: Saniye
D1:	6 yaş üzeri

Tablo 3. Kodlanan bilgiler

Kodlama Zamanı	Kodlanacak bilgi
Önce	Kanal
	Çizgi film adı
	Bölüm
	Süre
	Orijin
Sırasında	Farklı konuşucular
Sonrasında	Konuşucunun cinsiyeti
	Hedeflenen yaş grubu
	Konusu

3. İlk Bulgular

Görsel destekli dil girdileri olarak reklamlar ve çizgi filmler projesi kapsamında gerçekleştirilen ve gerçekleştirilmesi planlanan çalışmaların veritabanını oluşturan sözcüklerin nicel dağılımı incelendiğinde, 68.579 sözcüklük bölümün çeviriyazıya aktarılmış çizgi filmlerden, 5.503 sözcüklük bölümün ise görsel reklamlardan oluştuğu söylenebilir. Veritabanının her iki bileşenindeki farklı sözcük sayısı dağılımı incelendiğinde ise, çizgi filmler 14.135 farklı sözcükten,

reklamlar ise 2.125 farklı sözcükten oluşmaktadır. Düzenlenmesi henüz tamamlanmamış olan sözcük sayıları Tablo 4.'de yer almaktadır.

Tablo 4. Veritabanı güncel sözcük sayısı

Veritabanı	Sözcük sayısı	Farklı sözcük sayısı
1 Çizgi filmler	68.579	14.135
2 Reklamlar	5.503	2.125
Toplam	74.082	16.260

Veritabanı üzerinden gerçekleştirilen öncül çalışmalar ise iki ana başlık altında toplanabilir. Bunlardan ilki, derlem dilbilimcilerin sıklıkla kullandığı, derlem ve metin işleme uygulaması olan AntConc (Anthony, 2014) uygulamasının bir alt aracı olan “Sözcük Listesi” aracı yardımıyla veritabanının ilk 100 sırasında yer alan sözcüklerin sözcük türü dağılımlarının hesaplanmasına yönelik gerçekleştirilmiştir. AntConc aracı yardımıyla veritabanlarına ilişkin nicel bilgiler, metin formatında dışa aktarıldıktan sonra File Maker Pro 12 yardımıyla veritabanının sıklık listesinde ilk 100 sırada yer alan sözcükler sözcük türlerine göre manuel olarak ayrıştırılmıştır. Bu ayrıştırma işlemi sırasında 168 kez veritabanında gözlenen damla sözcüğünde olduğu gibi özel ad olarak işaretlenebilecek girdilerin belirsizliği için yine AntConc uygulaması aracılığıyla bağımlı dizin satırları +85 karakterlik bağlamda aranarak bağlam bilgisi yardımıyla ortadan kaldırılmıştır. Şekil 2. AntConc Sözcük Listesi aracı ile alınan çizgi filmler veritabanı sözcük listesine ilişkin bir kesiti ve File Maker Pro yardımıyla oluşturulan sözcük türü eşleştirme sürecini göstermektedir.

ID	Frequency	Word_form	PoS
6175	192	iyi	AJ
5526	190	hayır	PP
1227	188	bana	PN
7020	180	ki	CJ
3787	178	en	AV
2559	168	damla	NP
13670	168	öyle	AV
5197	167	güzel	AJ
13034	166	zaman	NN

Şekil 2. AntConc Sözcük Listesi aracı ve File Maker Pro 12 sözcük türü eşleştirme süreci

Yapısal anlamda sıklık listesinin ilk 100 sırasındaki sözcükler incelendiğinde, ad ve eylemlerde beklenen çekim eki dizisi sıklığının, çizgi filmler veritabanında oldukça sınırlı sayıda gerçekleştiği ortaya çıkmıştır. Adlar daha çok yalın biçimleriyle karşımıza çıkarken, eylemlerin ise buyrum ekleriyle kullanımı göze çarpmaktadır. Veritabanı içinde en sık kullanılan sözcük ulamlarını ise belirteçler ve adların oluşturduğu gözlemlenmiştir. Ünlemler içinde şaşkınlık, sevinme, üzülmeye gibi çeşitli duygu durumlarını betimleyen sözcükler yer alırken, adlar içinde kültürel öğeleri yansıtan aile kavramıyla ilişkili *anne*, *baba* ve *çocuklar* sözcükleri adlara ilişkin sıklık listesinde üst sıralarda yer almıştır. Veritabanında en sık kullanılan eylemler incelendiğinde ise, *olmak*, *etmek* gibi katkısız eylemlere ek olarak en sık geçen eylemin *bakmak* eylemi olduğu da karşılaşılan sonuçlardandır.

Tablo 5. sözcük türlerine ilişkin listenin ilk 100 sözcüklük diliminde karşımıza çıkan adlar ve eylemlere ilişkin nicel verileri içerirken, Tablo 6. veritabanı içinde en sık kullanılan sözcük ulamı olan belirteçleri, adıları ve ünlemleri listelemektedir.

Tablo 5. En sık kullanılan adlar ve eylemler

	Ad	Sıklık	Eylem	Sıklık
1	var	273	1 bak	119
2	değil	203	2 ol-ur	104
3	zaman	166	3 ed-er-im	95
4	yok	162	4 bak-alım	87
5	şey	133	5 ol-du	78
6	çocuk+lar	100	6 ol-amaz	71
7	teşekkür	97	7 bak-ın	69
8	yardım	92		
9	anne	87		
10	an+da	86		
11	bay	77		
12	baba	74		

Tablo 6. En sık kullanılan belirteçler, adılar ve ünlemler

	Belirteç	Sıklık	Adıl	Sıklık	Ünlem	Sıklık
1	daha	274	1 bu	1001	1 hadi	335
2	şimdi	219	2 ben	569	2 ah	83
3	en	178	3 sen	246	3 aaa	77
4	öyle	168	4 ben+im	215	4 hey	70
5	hiç	153	5 bana	188	5 yaşasın	68
6	nasıl	131	6 bu+(n)u	165	6 ya	67
7	böyle	128	7 sana	151		
8	artık	109	8 o+(n)u	146		
9	hemen	108	9 ben+i	138		
10	burda	107	10 sen+i	137		
11	önce	97	11 şu	110		
12	sadece	96	12 sen+in	103		
13	neden	92	13 biz	96		
14	gerçekten	91	14 siz	95		
15	bence	79	15 ben+de	81		

Yine veritabanının ilk 100 sırasında yalnızca dört farklı bağlaç kullanımı göze çarparken, bu bağlaçların çelişkili ve tutarsız iki ifadeyi birbirine bağlama ve bir yargı ya da ifadeyi pekiştirme işlevleriyle kullanıldığı gözlenmiştir. İlgeçler daha çok istekli ya da isteksiz onaylama işlevleriyle karşımıza çıkarken, yalnızca *hayır* sözcüğünde olduğu gibi reddetme işleviyle de karşılaşılmıştır. Sıfatlarda ise “beğenilen nitelikleri taşıyan, beğenilecek biçimde olan” anlamıyla, sekiz farklı kullanımın sıklık listesinin ilk sıralarında yer aldığı görülmüştür. Belirteçler yukarıda da sözü edildiği gibi sıklık listesindeki ilk 100 sözcüklük listede yer alan sözcüklerin içinde en sık kullanılan sözcük türlerinden ikincisini oluşturmaktadır ve belirteçler içinde en sık kullanılan sözcükler *şimdi*, *hiç*, *artık*, *hemen*, *önce* gibi zaman belirteçleridir. Tablo 7. ise veritabanı içinde en sık kullanılan bağlaçları, ilgeçleri ve sıfatları listelemektedir.

Tablo 7. En sık kullanılan bağlaçlar, ilgeçler ve sıfatlar

Bağlaç	Sıklık	İlgeç	Sıklık	Sıfat	Sıklık
1 ama	483	1 evet	395	1 iyi	192
2 ve	455	2 hayır	190	2 güzel	167
3 ki	180	3 tamam	158	3 harika	136
4 yani	81	4 işte	120	4 büyük	120
		5 peki	99	5 aynı	103
				6 uzun	93
				7 hazır	69
				8 yeni	69

Veritabanı üzerinde incelenmesi planlanan görünüm, dilbilgisel örüntülerle sınırlı olmayıp, eğitimbilimsel açıları da vardır. Çalışma süresince yapılan ikinci inceleme ise bu açılım doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2011 yılında yayımlanmış olduğu ve İl Milli Eğitim Müdürlüklerinin programlarını bu doğrultuda düzenlediği *Değerler Eğitimi Yönergesi* ve öğretilmesi gereken 27 kavramın veritabanındaki görünümü üzerine yapılmıştır. Bu süreçte yine AntConc uygulamasının “Bağımlı Dizin” aracından yararlanılmıştır. Bağımlı dizin satırlarının oluşturulması için kavramları doğrudan aktaran anahtar sözcükler belirlenmiş (Örn. dost, yardım, saygı, adil, merhamet vb.) ve joker karakterler kullanılarak çekimli biçimleriyle (örneğin, dost*, yardım*, merhamet*) aramalar gerçekleştirilmiştir. İlköğretimde, değerler eğitimi sürecinin kapsadığı değerler (sevgi, saygı, sorumluluk, adalet, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, güven, özgüven, alçakgönüllülük, empati, çalışkanlık vb.) bağlamında düşünüldüğünde, çocukların, okul ve ev ortamında karşılaştıkları sözlü ve yazılı, doğrudan ve dolaylı iletiler kadar (son dönemde belki daha fazla), çizgi film ve reklamlar aracılığıyla karşılaştıkları sözlü ve yazılı, doğrudan ve dolaylı iletilerin de yer aldığı söylenmesi yanlış olmayacaktır. Elbette çizgi filmler bu değerleri öğretmek gibi bir kaygı taşımamaktadır ve bu değerlerin öğretiminde bizzat bu kavramların sözcüksel olarak yer alıyor olmaları da zorunlu değildir. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı'nın Değerler Eğitimi Yönergesinde anılan kavramların çizgi filmler veritabanı içindeki kullanım sıklığı ve taşıdığı açık ve örtük işlevler bir çıkış noktası olarak kabul edilebileceğinden bu çalışma içinde öncül bir çalışmayla incelenmiştir. Örneğin, dilsel ifadelerin aynı zamanda kültürel sezdirimleri de içerdiği bilinmektedir. *Eline sağlık, sabah şerifleriniz hayrolsun* ya da *selamın aleyküm* ifadelerinde olduğu gibi, atasözü ve deyim kullanımlarının Türk yapımı çizgi filmler ile dublajlı olan çizgi filmler arasında bu farklılıkları yansıtabilecek önemli bulgulara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Geriye kalan 10 kavram ile ilişkili sözcükler ise veritabanında karşımıza çıkmayan kavramlardır. Yalnızca 10. sıradaki kültürel mirasa sahip çıkma kavramıyla ilişkili miras sözcüğü ile ilgili olarak yapmış olduğumuz inceleme sonucunda karşımıza çıkan bir bağımlı dizin satırındaki kullanım ise *kendinden sonra gelen kişiye/nesle bırakılan şey* anlamıyla karşımıza çıktığı için çalışma kapsamından çıkarılmıştır. Aslında bu girdinin bize kısmen de olsa bize gösterdiği; metin işleme aracı yardımıyla alınacak sıklık listelerinin mutlaka bağlam bilgisi yardımıyla sınımanması gerekliliğidir. Değerler eğitiminde öğretilmesi hedeflenen kavramlarla ilgili nicel döküm ise Tablo 8.'de verilmiştir.

Tablo 8. Değerler Eğitimi kavramlarının ilk 100'deki sıklık değerleri

Kavram	Sıklık	Kavram	Sıklık
1 Sevgi	152	15 İyilik yapmak	3
2 Yardımlaşma - dayanışma	130	16 Çalışkanlık	2
3 Dostluk	93	17 Empati	1
4 Doğruluk - dürüstlük	91	18 Hoşgörü - duyarlılık	0
5 Sorumluluk	13	19 Özgüven	0
6 Temizlik	13	20 Vatansızlık	0
7 Cesaret - liderlik	10	21 Paylaşıcılık	0
8 Selamlama	10	22 Alçakgönüllülük	0
9 Misafirperverlik	8	23 Fedakârlık	0
10 Saygı	4	24 Aile birliğine verilen önem	0
11 Adil olma - adalet	4	25 İyimserlik	0
12 Nezaket	4	26 Estetik duygular	0
13 Şefkat - merhamet	4	27 Kültürel mirasa sahip çıkma	*1
14 Özgür düşünebilme	3		

Sonuç olarak, bu yazıda, sürmekte olan bir proje, gerekliliği ve genel sınırlılıkları çerçevesinde tanıtılmış ve göze çarpan ilk görünüm örneklenmiştir. Verinin düzenlenmesi ile elde edilecek net nicel sonuçlar üzerinden daha ayrıntılı dilbilimsel çözümleme hedeflenmektedir.

Kaynakça

- Anthony, L. (2014). AntConc (Version 3.4.4) [computer software]. Tokyo, Japan: Waseda University. Available from <http://www.laurenceanthony.net>
- Bahrani, T. (2012). Audiovisual news, cartoons, and films as sources of authentic language input and language proficiency enhancement. *The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)* 11(4), 56-64.
- Barbara, B. 1993. An evaluation of children's television. *Reports Research/Technical*, 143, 1-52.
- Behrens, H. (2006). The input-output relationship in first language acquisition. *Language and Cognitive Processes*, 21, 2-24.
- Brinton, D. (1991). *The use of media in language teaching: Teaching English as a second or foreign language*. Boston: Heinle and Heinle.
- Dodd, A. (1999). War and peace: Toys, teachers, and tots. *Proceedings of the Annual Conference of the Southern Association on Children Under Six* (-pp. 1-29). Tulsa.
- Dominey, P. F. & Dodane, C. (2004). Indeterminacy in language acquisition: The role of child directed speech and joint attention. *Journal of Neurolinguistics*, 17, pp. 121-145.
- Doring, A. (2002). The use of cartoons as a teaching learning strategy with adult learners. *New Zealand Journal of Adult Learning*, 30, 56-62.
- Dressler, R. A. & Kreuz, R. J. (2000). Transcribing oral discourse: A survey and a model system. *Discourse Processes*, 29 (1), 25-36.
- Fleming, G. (1964). *Language Teaching with Cartoons*. Washington, DC: Retrieved from the ERIC database. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED013015.pdf> (Access date January 5, 2014)
- Middleton, Y. & Vanterpool, S. M. (1999). Cartoons: Do children think they are real? *Reports Research/Technical Tests/Evaluation Instruments*, 143, 1-15.

- Mitchell, T. L. (1995). "Kids' stuff": Television cartoons as mirrors of the American mind. Washington, DC. Retrieved from the ERIC database. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED386771.pdf> (Access date May 5, 2014)
- Murphy, M. & Jones, S. (2008). Antonyms in children's and child directed speech. *First Language*, 28 (4), pp. 403-430.
- O'Connel, D. C. & Kowal, S. (1999). Transcription and the issue of standardization. *Journal of Psycholinguistic Research*, 28 (2), 103-120.
- Oruç, C. & Tecim, E. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modelleri ve çizgi filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 48(15), 303-319.
- Özatar, S. & Koç, C. (2012). Kitle iletişim araçlarından televizyonun 3-6 yaş grubundaki çocukların davranışları üzerine etkisi. *New Symposium Journal*, 50 (1), 31-39.
- Perse, E. M. (2001). *Media effects and society*. London: LEA.
- Pugzles, E. & Anderson, D. (1979). The relationship of visual attention to children's comprehension of television. *Child Development*, pp. 722-727.
- Roedder, D. L. (1981). Age differences in children's response to television advertising. *Journal of Consumer Research*, 8, pp.144-153.
- Rowe, M. (2008). Child directed speech: Relation to socioeconomic status, knowledge of child development and child cocabulary skill. *Journal of Child Language*, 35, pp. 185-205.
- Singer, M. I. (1998). Viewing preferences, symptoms of psychological trauma and violent behaviors among children who watch television. *Child Adolescence Psychiatry*, 37 (10), pp. 1041-1048.
- Stagg, E. (2005). Evaluating with cartoons. ETC: *A Review of General Semantics*, 62(1), 53-57.
- Van Evra, J. (2004). *Television and child development*. London: LEA.
- Watkins, B. (1980). Children's recall of television material: Effects of presentation mode and adult labeling. *Developmenta*, 16 (6), pp. 672-674.
- Weisleder, A. & Waxman, S. R. (2010). What's in the input? Frequent frames in child directed speech. *Journal of Child Language*, 37 (5), pp. 1089-1108.
- Yaman, H. (2010). Cartoons as a teaching tool: A research on Turkish language grammar teaching. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(2), 1231-1242.
- Zeyrek, D., Turan, Ü. D. & Bozşahin, C. (2009). The role of annotation in understanding discourse. In S. Ay, Ö. Aydın, İ. Ergenç, S. Gökmen, S. İşsever & D. Peçenek (Eds.), *Essays on Turkish Linguistics*, (pp. 303-310) Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.